

FANNI HAYOT BILAN BOG‘LASHNING PEDAGOGIK MOHIYATI

Matyusupova Sarvinoz Anvarovna

Magistratura, 1-bosqich talabasi

Osiyo Xalqaro Universiteti

Annotatsiya. Mazkur tezisda fanni hayot bilan bog‘lashning pedagogik mohiyati, uning ta‘lim samaradorligini oshirishdagi o‘rni hamda talabalarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal etish kompetensiyalarini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishning zamonaviy ta‘limdagi dolzarbligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ta‘lim, pedagogika, amaliyot, kompetensiya, tahliliy tafakkur, mustaqil fikrlash, innovatsion ta‘lim, interfaol metodlar.

Bugungi globallashuv va axborotlashuv davrida ta‘lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirishdan iboratdir. Chunki zamonaviy jamiyat nafaqat bilimli, balki o‘z bilimlarini hayotiy vaziyatlarda qo‘llay oladigan, mustaqil fikrlaydigan va muammolarni hal qila oladigan mutaxassislarni talab etmoqda. Shu bois ta‘lim jarayonida fanni hayot bilan bog‘lash pedagogikaning asosiy tamoyillaridan biri sifatida e‘tirof etiladi.

Fanni hayot bilan bog‘lashning pedagogik mohiyati o‘quv materialining mazmunini real hayotiy ehtiyojlar, voqeliklar va amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishda namoyon bo‘ladi. Bunda talabalar o‘rganayotgan bilimlarning hayotdagi ahamiyatini anglaydilar, natijada ularning o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasi ortadi. Psixolog va pedagog olimlarning ta‘kidlashicha, inson o‘zi uchun ahamiyatli deb hisoblagan bilimlarni tezroq o‘zlashtiradi va uzoq vaqt eslab qoladi.

Pedagogik adabiyotlarda nazariya va amaliyot birligi ta‘limning muhim didaktik tamoyillaridan biri sifatida qoraladi. Ushbu tamoyilga ko‘ra, bilimlar amaliy faoliyat orqali mustahkamlanadi va haqiqiy mazmun kasb etadi. Talaba faqat tayyor ma‘lumotlarni eslab

qolish bilan cheklanmasdan, ularni tahlil qiladi, taqqoslaydi, umumlashtiradi va amaliy vaziyatlarda qo‘llaydi.

Fanni hayot bilan bog‘lash ayniqsa kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishda katta ahamiyatga ega. Kompetensiyaviy ta‘limning asosiy maqsadi talabaning bilim, ko‘nikma va malakalarini real hayotda qo‘llash imkoniyatlarini rivojlantirishdan iboratdir. Masalan, filologiya yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar badiiy matnlarni tahlil qilish jarayonida asarda aks etgan ijtimoiy, axloqiy va madaniy muammolarni bugungi kun voqeliklari bilan bog‘lab o‘rganishlari mumkin. Bu esa ularda nafaqat adabiy bilimlarni, balki tanqidiy va tahliliy tafakkurni ham rivojlantiradi.

Ta‘lim jarayonida hayotiy vaziyatlardan foydalanish talabalarning faolligini oshiradi. Muammoli ta‘lim, keys-stadi, loyiha metodi, debat va munozaralar talabalarni mustaqil izlanishga undaydi. Masalan, talabalarga jamiyatdagi dolzarb muammolar yuzasidan vaziyatli topshiriqlar berilganda ular muammoning sabablarini aniqlash, turli yechimlarni taklif etish va eng maqbul variantni tanlashga harakat qiladilar. Bu jarayon esa tahlil qilish, mantiqiy fikrlash va qaror qabul qilish ko‘nikmalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Fanni hayot bilan bog‘lashning yana bir muhim jihati shundaki, u talabalarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytiradi. Oliy ta‘lim muassasalarida nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar, pedagogik amaliyot, loyihalar va tadqiqot ishlari bilan uyg‘unlashtirish bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga yordam beradi. Natijada bitiruvchilar mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllanadilar. Mashhur amerikalik pedagog John Dewey ta‘lim va hayot bir-biridan ajralmas tushunchalar ekanligini ta‘kidlab, maktabni hayotning o‘zi deb hisoblagan. Uning fikricha, o‘quvchilar bilimlarni tayyor holda emas, balki faoliyat jarayonida egallashlari kerak. Bu g‘oya bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan bo‘lib, zamonaviy ta‘lim texnologiyalarining nazariy asoslaridan biri hisoblanadi.

Fanni hayot bilan bog‘lash ta‘limning samaradorligini oshiruvchi muhim pedagogik tamoyildir. U nazariy bilimlar va amaliy faoliyat o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta‘minlaydi, talabalarda mustaqil fikrlash, tahliliy tafakkur, muammolarni hal etish va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantiradi. Zamonaviy ta‘lim jarayonida real hayotiy vaziyatlar,

amaliy topshiriqlar va interfaol metodlardan foydalanish orqali ushbu maqsadlarga samarali erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
2. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
5. John Dewey. Democracy and Education. New York: Macmillan, 1916.
6. Lev Vygotsky. Thought and Language. Cambridge: MIT Press, 1986.
7. Benjamin Bloom. Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longmans, Green, 1956.